

Fig. 27. Kalkmalet romansk udsmykning fra o. 1200 på skibets nordvæg (s. 3865). Foto Arnold Mikkelsen 2016. – *Wall-painted Romanesque decoration from c. 1200 on the north wall of the nave.*

KALKMALERIER

Kirkens kalkmalede udsmykninger har en lang afdækningshistorie og bærer for de ældre restaureringers vedkommende præg af opmalinger. 1893 indberettede arkitekt W. Christiansen, Odense, at der var fundet malerier på skibets nordvæg og påvist farvespor på sydvæggen.⁴⁵ Jacob Kornerup overtog derefter ansvaret for den videre afdækning og konservering af den omfattende romanske figurudsmykning, der var fremkommet på nordvæggen (nr. 1). Farvesporene på sydvæggen blev ikke undersøgt nærmere, da de blev vurderet for sporadiske til videre afdækning.⁴⁶ Udsmykningen er efterfølgende besigtiget og genrestaureret af Egmont Lind 1932, 1942 og 1958.⁴⁷ Endvidere blev malerierne undersøgt af konservator Mikkil Scharff 1978–79, før konservator Mogens Larsen påbegyndte den seneste omfattende istandsættelse 1980–81.⁴⁸ Et arbejde, der afslørede nye detaljer i udsmykningen, som

fik afgørende betydning for tolkningen af billederne. 2001–02 blev kirkens indre istandsat, og her fremkom senmiddelalderlige malerier i langhuskorets hvælv samt i det senmiddelalderlige tårnrum (nr. 2).⁴⁹ Hovedparten af de opdagede billeder blev restaureret af Mette K. Jensen og bevaret synlige.

1) (Fig. 27–43, 89–90) o. 1200, en romansk udsmykning, der formentlig har omfattet hele skibet, idet den er påvist i både nord- og sydsiden; dog er der nu kun billeder i nord.⁵⁰

Skibets nordvæg er opdelt i to figurfriser (fig. 27–28). *Øvre frise*. Trods tabte motiver har Aron Andersson overbevisende identificeret billederne som to eller tre scener fra den helgenkårede *Thomas Becket's liv* (†1170).⁵¹ Der er ikke nogen klar opdeling i frisen, hvis billeder udspiller sig under samme blå himmel og på samme, gråhvide jordsmon, men en ærkebispfigur (Thomas Becket) optræder to gange, hvilket antyder mindst ét sceneskift. Identifikationen af scenernes faktiske indhold må

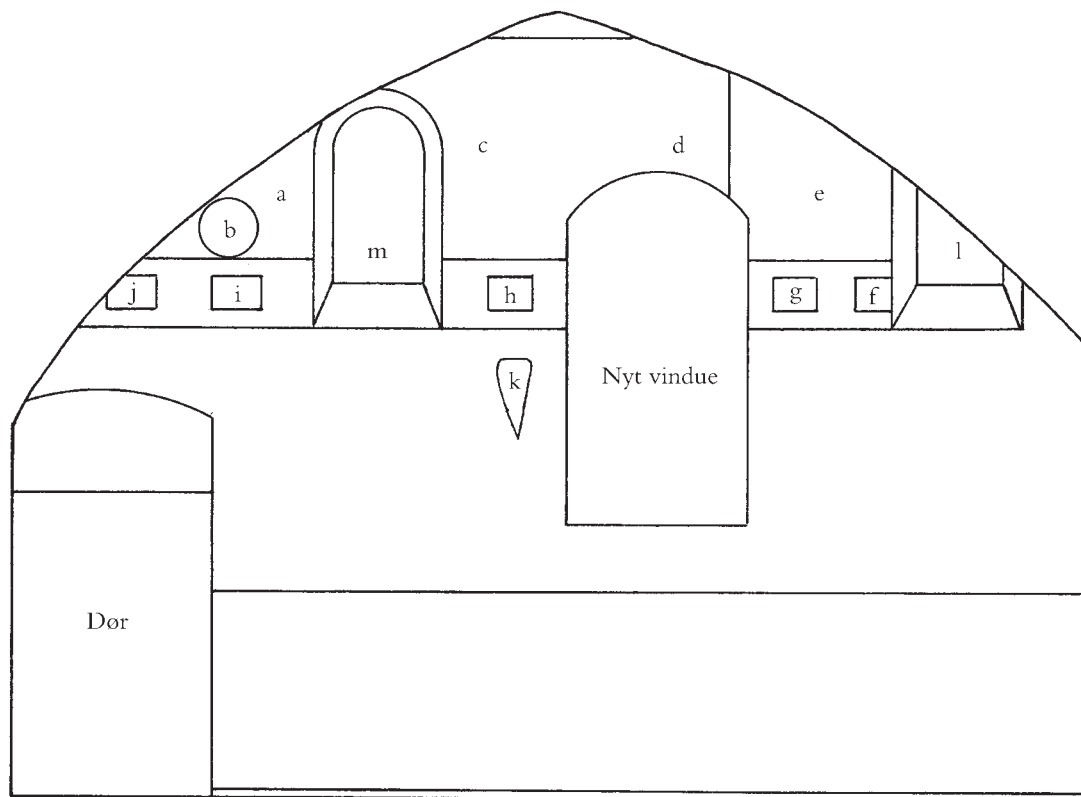

Fig. 28. Kalkmalet romansk udsmykning fra o. 1200 på skibets nordvæg (s. 3865). 1:50. Målt og tegnet af Egmont Lind 1972, redigeret af Martin Wangsgaard Jürgensen 2016. a. Fragment (s. 3866). b. Medaljon (s. 3866). c. Thomas Becket forlader klosteret i Pontigny (s. 3867). d. Thomas Becket forsones med Henrik II og hans hjemkomst til Canterbury (s. 3867). e. Thomas Becket's martyrium (s. 3876). f. Adam og Eva uddrives af Paradis (s. 3876). g. Tomt felt. h. Vinhøst (september, s. 3876). i. Kornhøst (august, s. 3876). j. Høhøst (juli, s. 3876). k. Slagscene (s. 3876). l. Kain og Abel (s. 3876). m. Mand og kvinde (s. 3876). – *Romanesque wall painting, c. 1200, on the north wall of the nave. a. Fragment. b. Medallion. c. Thomas Becket is leaving the monastery of Pontigny. d. Thomas Becket coming home to Canterbury. e. The martyrdom of Thomas Becket. f. Adam and Eve. The Expulsion from Paradise. g. Empty. h. A man harvesting vines. i. A man reaping grain. j. A man mowing hay. k. Battle scene. l. Cain and Abel. m. Man and woman.*

fortsat betragtes som tentativ, men billederne skal med al sandsynlighed læses fra vest mod øst.

Den vestligste scene, der sidder over kirkens norddør, er kraftigt beskåret af hvælvet skjoldbue (fig. 32). En stående mand iklædt en dragt, der ligner udsmykningens øvrige, verdslige dragter, står vendt mod en ubestemmelig figur. Vestligst i billedet øjnes et bølgende klæde. Sammenhængen med resten af frisen kan imidlertid ikke godtgøres. En delvist udvisket *medaljon* er malet nederst i scenen og tydeligvis skilt fra denne ved en kraftig rød ramme.⁵² I den runde medaljon ses en kapteklædt mand (Kristus eller en profet?) med den ene hånd hævet, formentlig i en talende gestus.

Anden scene, øst for det vestre vindue, kunne være Thomas, der forlader klostret i Pontigny, hvor han opholdt sig to år under sin landflygtighed (fig. 30). Det kunne dog også være hans udryddelse fra Clarendon og dermed begyndelsen på hans eksil i Frankrig, der vises. I billedet ser vi en hvidhåret ærkebisp med stav og pegende gestus, der ledsages ud fra en bygning af en gejstlig med processionskors samt fire mænd, hvoraf to har dragne sværd. Figurernes gullige dragter er rigt mønstrede og synes at indikere mænd af høj status. Bispens var oprindeligt forsøgsvis udstyret med en anden stav, holdt skråt. Undertegningen til denne stav træder nu frem i motivet, hvilket har

Fig. 29. Scener fra Thomas Becket's liv (s. 3866). Romansk kalkmaleri, o. 1200, på skibets nordvæg. Foto Arnold Mikkelsen 2016. – *Scenes from the life of Thomas Becket. Romanesque wall painting, c. 1200, on the north wall of the nave.*

påvirket billedernes fortolkning, for stavens status som kasseret skitse blev erkendt.⁵³ På bispen ses også undertegninger til et T-formet pallium, der blev sløjfet til fordel for den almindelige Y-form.

Tredje scene viser ærkebisen mellem to grupper (fig. 31). Bispen står med ryggen til en gruppe kappeklædte mænd, hvor hovedparten holder sværd. To mænd i forgrunden, hvoraf den forreste har hånden rettet frem mod bispen, er begge med fuldskæg og bærer ens hovedbeklædning. Ulla Haastrup har identificeret mændenes hatte som kroner.⁵⁴ Foran bispen står og knæler en forsamling af munke, der møder ham med processionskors. Scenen er formentlig det sted, hvor Thomas

af Becket er blevet forsonet med Henrik II ved Ludvig VII's mellemkomst og nu har fået lov til at vende hjem til Canterbury. I scenen vises således den engelske og franske konge, ledsaget af verdslige herrer, der sender Thomas mod Canterbury, hvor han modtages af kirkens munke.

Fjerde scene er ødelagt, men lader sig trods det identificere (fig. 35). En gruppe brynjeklædte mænd med hævede sværd og skjolde er samlet foran et klædebeklædt podie, der må være et alter. Bag alteret ses endnu en person (Edward Grim?), mens spidserne af ærkebispens mitra kan anes for foden af alteret. Billedet udgør utvivlsomt den centrale scene i frisen og viser drabet på Thomas

